

**PETICIÓ PER A LA MEMÒRIA I LA SENYALITZACIÓ DELS BARRIS DE BARRAQUES DE
BARCELONA I LA RECUPERACIÓ DEL NOM DE SOMORROSTRO**

RECULL DE PREMSA

Comissió ciutadana per a la memòria dels barris de barraques

Novembre del 2010

GRAN BARCELONA

ALGUNS
BARRIS
OBLIDATS

MONTJUÏC

La muntanya habitada

Montjuïc va concentrar els nuclis de barraques més habitats de la ciutat. El 1957 hi havia més de 6.000 barraques només al barri de Can Valero.

La Perona, el 1985. A la dreta, els Canons, al turó de la Rovira, cap al 1955.

ÈXIT D'UNA REIVINDICACIÓ VEÏNAL

Barcelona recuperarà la memòria històrica dels barris de barraques

Una iniciativa ciutadana recolzada per més de 55 entitats aconsegueix el compromís del consistori || La proposta insta a assenyalar la desena d'espais de la ciutat on hi va haver barraques fins al 1990

HELENA LÓPEZ
BARCELONA

Podia imaginar Julia Aceituno al ser entrevistada per dos reporters de TV-3 que el seu tan tendre com sensat discurs no només se sentiria al costat mar de la plaça de Sant Jaume, sinó que allà es prendrien seriosament la seva petició: la senyalització dels punts de la ciutat on fa no tants anys s'aixecaven barris de barraques. Una identificació que pretén ser per una banda un homenatge als seus habitants –es calcula que el 1957 unes 100.000 persones vivien en aquestes infravivendes sense llum, aigua ni clavegueram a la capital catalana– i, per l'altra, una recuperació de la memòria històrica, perquè no s'esborri aquesta fins ara (gairebé) oblidada part de la història de la ciutat.

Les paraules de la Julia, que va viure al Somorrostro fins que el mar se'l

va endur el 1958, van ressonar en la consciència d'Alonso Carnicer i Sara Grimal, els dos periodistes que, després de la trobada amb aquesta batalladora per al documental *Barraques. La ciutat oblidada* –que TV-3 va emetre al mes de gener– van remoure cel i terra perquè el somni de la Julia es fes realitat. Va ser així com va néixer la Comissió per a la Recuperació de la Memòria dels Barris de Barraques, a la qual de seguida s'hi va sumar la historiadora Mercè Tatjer, i que ja compta amb més de 55 entitats socials i culturals adherides i gairebé 800 suports ciutadans a títol individual.

«Hem tingut reunions amb diversos responsables municipals i han mostrat en tot moment molta bona predisposició. Falta precisar els llocs exactes on es posaran les plaques informatives i el format i el text que tindran, però sembla que la intenció és que es porti a terme molt aviat»,

asseguren Carnicer i Grimal, que han dedicat in comptables hores a investigar per elaborar el minuciós estudi que han entregat a l'ajuntament, on s'identifiquen amb detall

tots els llocs on hi va haver barris de barraques, es recull una detallada cronologia i es descriuen les dramàtiques condicions en què es vivia.

Gràcies al treball desinteressat

La iniciativa compta amb el suport de Joan Manuel Serrat i Mònica Terribas

Entre els molts suports amb què compta la iniciativa de la Comissió per a la Recuperació de la Memòria dels Barris de Barraques destaquen múltiples cares conegudes de disciplines tan diverses com l'antropologia, l'arquitectura, la sociologia, la història i el periodisme. Han firmat la petició ciutadana, entre altres, el cantautor Joan Manuel Serrat, les escriptores Rosa Regàs i Maruja Torres, l'urbanista Jordi Borja, les fotògrafes Colita i Pilar Aymenrich, la directora de TV3, Mònica Terribas, i el periodista i sociòleg Manuel Campo Vidal.

LA DIAGONAL
Barraques a les Corts

Les barraques van ocupar durant els anys 40 del segle XX el costat muntanya de la Diagonal, als dos costats de l'actual Ronda del Mig.

EL CARMEL I CAN BARÓ
Un exemple de lluita

El Carmel i Can Baró van centrar la reivindicació veïnal més llarga dels barris de barraques de la ciutat. Reclamaven serveis i pisos.

LA PERONA
En paral·lel al tren

El barri de barraques de la Perona tenia gairebé dos quilòmetres de llarg en paral·lel a la via del tren. El seu nom es deu a una visita d'Eva Perón.

JORDI PASQUAL / COL·LECCIÓ PARTICULAR CUSTÒDIA MORENO

d'aquesta comissió ciutadana –en què també ha tingut un paper important la Federació d'Associacions de Veïns de Barcelona (FAVB) i el Museu d'Història de la Ciutat, que va donar un impuls decisiu a la recuperació de la memòria històrica del barriquisme a Barcelona amb l'exposició *Barraques. La ciutat informal* (2008)–, ha sortit a la llum, entre moltes altres coses, que al llibre *La Barcelona del 93*, editat per l'ajuntament el 1991, apareix un plànol amb la senyalització de la platja del Somorrostro, al tram entre el Parc de Recerca Biomèdica i el Port Olímpic, i que va ser una decisió política posterior la que va optar per esborrar el Somorrostro també del nomenclàtor oficial, cosa que aquesta comissió està intentant esmenar. «Una altra de les nostres propostes [la principal petició de la Julia], que també sembla tenir el vistiplau inicial de l'administració municipal, és tornar el nom del Somorrostro al tram de platja entre l'Hospital del Mar i el tram final del carrer de la Marina», detalla Grimal.

Els nuclis de barraques identificats fins al moment –les investigacions no s'aturen– s'estenen per Ciutat Vella, Sant Martí, Sants-Montjuïc, Horta i les Corts, districtes als quals també demanen col·laboració per acompanyar la senyalització permanent als llocs on hi havia les barraques amb exposicions en què es mostrés de forma més detallada –disposen de nombrosos materials gràfics– com es vivia en aquella Barcelona. ≡

el testimoni de dos barraquistes

CUSTÒDIA MORENO ▶ VEÏNA DE LES BARRAQUES DEL CARMEL ENTRE EL 1947 I EL 1972

“Estudiava a les nits, amb una espelma”

Parlar de Custòdia Moreno és parlar de lluita veïnal. La seva història i la del Carmel van de la mà des que aquesta lluitadora va arribar a la ciutat, amb només quatre anys, en el cèlebre Sevillano l'1 de novembre de 1947. «Vam venir perquè uns amics ens van dir que ens havien llogat un pis. A l'arribar, aquell mateix pis l'havien llogat a quatre famílies més», recorda Moreno. Davant el panorama, van acabar reallotjats a casa d'aquests amics: una barraca al Carmel, on la Custòdia va viure fins al 1972 sense aigua, llum ni clavegueram –no van arribar fins al 1974, gràcies a la lluita veïnal encapçalada per la mateixa Custòdia– i on es va treure una carrera universitària, estudiant a les nits a la llum d'una espelma. Va ser l'única del barri que va estudiar una carrera universitària.

«Tan bon punt va aterrar aquí, la meua mare es va posar a servir per intentar tirar endavant, però no estava feta per a això, i de seguida va muntar una petita botiga a la barraca on venia una mica de tot. ¡Vam ser els precursors d'El Corte Inglés!», fa broma aquesta dona, que de seguida va liderar les mobilitzacions per a la millora del bar-

JONATHAN GREVSEN

▶▶ Custòdia Moreno, a la biblioteca del Carmel, per la qual tant va batallar.

ri, una de les zones de barriquisme que més anys va resistir i on van arribar a aixecar-se 550 barraques, que van ser les últimes que van resistir fins al 1990.

«Em posava malalta la doble moral d'algunes senyores que venien els diumenges a fer caritat, a portar menjar als pobres barraquistes, mentre que a les seves cases tenien treballant dones del barri pagant-los poquíssim i tractant-les fatal», s'encén la Custòdia, que destaca la importància del paper de les dones en la vida a les barraques. «Amb els pocs recursos que tenien, feien tot el possible per tirar endavant les seves famílies. Les cases estaven sempre impecables dins del possible. No hi faltava mai un tapet ni un detall», relata.

En el capítol dels aspectes positius, la Custòdia destaca la germanat entre els veïns. «Érem com una família. Fèiem una pinya increïble. El primer Nadal que vam passar fora de les barraques encara el vam celebrar tots junts», recorda. En el dels negatius –molt més ampli– assenyalava la falta d'intimitat. «Pensa que molts matrimonis no van poder tenir mai una habitació on estar sols», conclou. ≡

JULIA ACEITUNO ▶ VEÏNA DEL SOMORROSTRO ENTRE EL 1952 I EL 1958

“El Bogatell era la claveguera de BCN”

«A l'arribar a l'estació de França, els meus germans grans ens esperaven. Ens van pujar en el 55, llavors l'únic tramvia descobert, perquè veiéssim la ciutat. Em va semblar realment preciosa. Però quan vam arribar al Somorrostro i vaig veure el lloc on viuríem, em vaig fer un fart de plorar». Qui parla és Julia Aceituno, veïna del Somorrostro entre el 1952 i el 1958, quan el mar «es va emportar» casa seva. L'escena que descriu amb tendresa i detall va tenir lloc l'estiu de 1952, quan tenia 14 anys. «Si arribo a saber el que em trobaria, no vinc. Jo a Jaén hi estava bé. Estudiava per a telefonista. Però els meus germans eren aquí, i la família tira molt. A més, ens van enviar una carta dient que havien comprat una casa i que hi podíem anar. ¡Una casa!, diuen. Era una barraca molt i molt petita, on només hi havia un llit per a cinc persones», recorda aquesta dona valenta. «Passava exactament el mateix que passa ara amb els immigrants. Que expliquen als seus països que aquí viuen de meravella, i ja ho veus», conclou.

Els germans de Julia no mentien. Van pagar per la casa 25 duros

DANNY CAMINAL

▶▶ La infatigable Julia Aceituno, al pis on viu amb la seva família a Trinitat Nova, la setmana passada.

el 1949. «No hi havia cap altra sortida. En aquella època passaven dues coses: no hi havia cases i no hi havia diners», reflexiona.

La Julia recorda que cuinaven en una llauna d'olives «de les grans», que els seus germans van omplir de

ciment. «Els residus del gas passaven per davant i per darrere de la casa. Quan sento la gent dir que les platges estan brutes penso, i què sabreu vosaltres de brutícia», explica. «El Bogatell era la claveguera de Barcelona, i estàvem envoltats de

fàbriques. I pensa que havíem de rentar la roba al mar. La poca aigua que hi havia l'havíem d'usar per cuinar i beure», prossegueix sense perdre el somriure aquesta infatigable modista, que als 72 anys encara cus vels de nòvia. ≡

ARCHIVO

La Model fue asentada en una zona del Eixample que aún era un descampado

La cárcel Model y sus historias

Fue Model cuando se inauguró el 9 de junio de 1904. Ciertamente no era perfecta, pero en comparación con las que la habían precedido, poco menos que ergástulas, el cambio era espectacular. Y también el sitio escogido para asentarla. Los arquitectos Salvador Viñals y Josep Domènech i Estapà se aplicaron a conseguir que su proyecto respondiera a las exigencias y la expectativa; buena prueba de ello fue que visitaron otras cárceles europeas e incluso vivieron en alguna de ellas.

Los antecedentes y el dificultoso proceso constructivo están por supuesto bien sintetizados por Rosario Fontova (*La Model de Barcelona. Històries de la presó*), pero la autora consigue sin duda su mejor acierto precisamente en la parte más arriesgada y menos convencional.

Me refiero a la dedicada a contarnos y revelar así las historias, las mil historias humanas que se han desgranado en el corazón de un recinto doloroso por tantos conceptos. Se da la paradoja de que lo que

podrían ser ejemplos de aislamiento, de silencio, de incomunicación total, se convierten en una turbadora confesión de voces particulares, más individuales que corales, que dan nombre y perfil propio a un sinfín de vivencias en su mayoría estremecedoras.

La probada profesionalidad periodística de Fontova le ha permitido sacar el mejor pro-

Emociona e incluso estremece el desfile turbador de las aventuras personales

vecho de la parte más humana, sentimental y vívida de este desafío, en el que se habían roto la crisma otros que lo habían intentado.

Con un buen dominio del hilo narrativo cronológico, van apareciendo en escena, con toda naturalidad, los entresijos de tantos y tantos encarcelados.

Por supuesto damos con los relatos que afectan a persona-

jes históricos, o a gente menos conocida y por supuesto a protagonistas aún vivos. Fuerza es reconocer, empero, que impresionan y asombran las exhumaciones de historias de tipos desconocidos, fueran patibularios, inocentes o idealistas políticos. Y lo que de ellos se cuenta prende al lector, impresiona y en ocasiones llega a comunicar emoción.

Un siglo da para mucho, pero la síntesis resulta eficaz y al propio tiempo se revela espejo nada deformante de lo que en cada momento acontecía en Barcelona.

Un libro oportuno y válido, que documenta un siglo de la Model, precisamente ahora que el edificio aguarda el segundo capítulo de su trayectoria, el de abrirse al barrio y a la ciudad. De ahí que resulte de mucho interés la documentada información sobre la pintura que el afamado Helios Gómez, luchador y artista, plasmó en el muro de lo que se dio en llamar la Capilla Gitana. Lo exijo una vez más: que esta obra deje de permanecer oculta y sea restaurada como merece, para que pueda así enriquecer la Model del futuro.●

CUADERNO BARCELONÉS

SOMORROSTRO

Tengo noticia de una iniciativa ciudadana cualificada que ha solicitado oficialmente a la Ponència del Nomenclàtor la siguiente petición: que la porción de playa que media entre el hospital del Mar y la calle Marina pase a denominarse Platja del Somorrostro. Me parece razonable y lo que es más: me parece justo. Se trata de un nombre inocuo y neutro, sin la menor connotación. Este topónimo es

el que de forma anónima se acabó por imponer de una forma natural a partir de un determinado momento del siglo XIX y que permaneció vigente hasta hace muy pocos años. La transformación urbanística lo borró del mapa. Fue un error, que ahora puede y debe ser subsanado. Pero hay más: es justo que así sea. Se trata de restituir la memoria histórica del lugar, de aquel poblado de barracas, en el que innúme-

ros barceloneses, también ciudadanos, evidenciaron que deseaban integrarse, pero que una intolerable realidad social se lo impedía. A todos ellos, se llaman Carmen Amaya o no, importa ahora recordarlos. Y para conseguirlo es tan sencillo y factible como colgar una lápida del callejero que así lo certifique para siempre. El Somorrostro también fue un barrio; peculiar, sí, pero un barrio de Barcelona. Lo merece.

ARCHIVO

El Somorrostro, todo un mundo a pie de playa, en una imagen captada en los años 50

Restituir la playa del Somorrostro

Somorrostro es un topónimo norteño. En Santander hace honor a su origen latino (*súmmum rostrum*: promontorio mayor) y da nombre a un cerro. En Vizcaya es de signo contrario: bautiza un valle, escenario de una crucial batalla carlista. Esta denominación en su vertiente militar fue empleada para bautizar un tipo de cañoneras fluviales. Ignoramos qué razón indujo a incorporarlo en Barcelona.

Aunque desde el siglo XVIII ya había en aquella zona playera barcelonesa algunas barracas de pescadores, la primera vez que aparece documentada la palabra *Somorrostro* es en 1879: figura en un permiso municipal de obras industriales.

De aquella fecha en adelante se encuentra mentada en una variedad cuantiosa de documentos, sean o no oficiales. Importa hacer hincapié en que no proviene de una sola fuente especializada, sino que ha sido citada por los motivos más variados.

Verbigracia: en un bando de Rius i Taulet sobre baños,

en crónicas de sucesos, en una petición para poner en pie una barraca, en la solicitud de un concejal para urbanizar la barriada, en el ruego del gobernador al alcalde para que mejore la salubridad del lugar, en un decomiso de contrabando, a raíz de los temporales marítimos, en un anuario estadístico que ya contabilizaba 63 barracas, en el razona-

No se trata de bautizar aquella porción de playa, sino de devolverle el nombre original

miento de un concejal que se opone a que se instale allí un tiro al pichón, cuando Fomento municipal abre una calle, al montar la Cruz Roja una tienda de campaña para vacunar a los barraquistas, al pedir el gobernador que se instale una fuente, en la inauguración por parte de los lerrouxistas de una Casa del Pueblo, en la rotulación de toda clase de planos (destaca por su precisión

el de 1927 de Vicenç Martorell), en los reportajes que desde 1932 se publican en *La Vanguardia* y otros rotativos, en la atención que le prestan las catequesis religiosas. En 1954 fueron censadas más de 2.400 barracas y unas 15.000 personas, apretujadas a lo largo de un kilómetro y pico de playa. Nonell, innúmeros fotógrafos, Rovira Beleta y otros artistas immortalizaron el lugar.

He sintetizado la investigación llevada a cabo por Mercè Tatjer, Alonso Carnicer y Sara Grimal, miembros de la Comisión para la Recuperación de la Memoria de los Barrios de Barracas de Barcelona. Documentan así la petición oficial de que una porción de la playa recupere aquel nombre histórico, el que le será arrebatado luego de derribar el Somorrostro para que Franco no lo viera, con motivo la Semana Naval de 1966.

Me parece razonable que así sea, por justicia histórica hacia todos aquellos barceloneses que allí sobremorían confinados por discriminación social, pese a que se sentían ciudadanos y pugnaban por integrarse.

CUADERNO BARCELONÉS

MÁS FUENTES CON CHAPA

Reencontré, con ocasión de la reapertura de El Molino, a Jesús Mariñas. Me comentó que había leído mi comentario sobre aquellas chapas que mutilan las fuentes artísticas, y que yo pedía su eliminación. “Y ¿te hacen caso?”, me preguntó él. Pues resulta que, como quien dice en horas veinticuatro, aquella chapa que groseramente agredía la Font del Pescador (Casanova/Diagonal) había sido

suprimida. ¡Bien! Me picó la curiosidad y quise ver qué sucedía con la del Efeb (Diagonal/Bailèn), del escultor Àngel Tarrach. Pues también sufre la afrenta de la chapa en cuestión, y en lugar provocativo. Al igual que la del Trinxà (ronda Universitat/Pelai), modelada por Josep Campeny. Por fortuna no la padece el del Noi dels Càntirs (plaza Urquinaona), de este mismo artista. Creo que resulta ahora obligada una revi-

sión general, bajo el signo de la coherencia. Las mencionadas, y todas las de su estilo, son primordialmente obras de arte; que mane el agua es secundario. Incluso las Wallace: aunque fundidas en serie, el modelo original fue concebido también como una escultura de autor. De ahí que todas ellas figuren en el catálogo patrimonial y en la monografía del Ayuntamiento *Art públic*. Merecen una protección en toda regla.

EL NOMBRE DE SOMORROSTRO

Guardan ustedes en algún rincón de su cerebro el recuerdo de un lugar en el que nunca estuvieron, de un nombre que escucharon o pronunciaron sin poner jamás los pies en el territorio que designaba? No crean que me refiero a sitios míticos –o mitificados– por el deseo: Shangri-La, Katmandú, Saigón o los fiordos noruegos, pongamos por caso. Eso sería irreal.

El lugar nunca visitado y, sin embargo, presente en el bagaje de mis evocaciones era muy pobre y muy real. Se llamaba Somorrostro, y ocupaba un trozo de playa de Barcelona, entre lo que hoy es el Parc de Recerca Biomèdica y la playa del Bogatell. Es decir, delante del hospital del Mar (el que salía en la película *Todo sobre mi madre*). En el Somorrostro, el flamenco fue quejío puro: de allí surgió Carmen Amaya, la más grande bailaora de bronce y pena. Caminaba descalza hasta el restaurante Las Siete Puertas (en castellano entonces), para dejar atónitos a los señoritos.

Quienes apreciaron la luminosidad del Mediterráneo penetrando en el recinto en el que agonizaba Penélope Cruz deben saber que en aquella arena sobrevivieron desde finales del siglo XIX unas 16.000 personas. Luchando contra la miseria, en chabolas construidas con materiales diversos, con tablones y desechos depositados en el mar por la resaca. En 1966, con motivo de unas maniobras navales que iba a presenciar el llamado Caudillo, se limpió la arena de barracas y personas. Y poco a poco desapareció el recuerdo. Y hasta desapareció el Caudillo. Al menos, físicamente.

NUNCA PISÉ EL SOMORROSTRO, lo entreveía de pequeña los domingos, cuando iba apretujada en el tren que nos llevaba a la playa del Mas Nou, a pasar el día con la tartera a cuestas. Pero sabía qué era el Somorrostro: un hogar peor que el Barrio Chino. En lo que hoy es el Raval, las mujeres usaban el nombre –Somorrostro, Somorrostro– bien para amenazarnos –“Si no te portas bien, acabarás viviendo en una barraca como las del Somorrostro”–, bien para que pecháramos con resignación con nuestra suerte: “¿Te quejas porque a tu edad tienes que dormir en la cama turca con tu madre? ¿Porque la humedad de las paredes te produce bronquitis? ¡Ay, desgraciada! ¿No ves que peor sería que tuvieras que vivir en una barraca del Somorrostro?”.

“Que nos devuelvan el derecho a leer con orgullo la palabra”

Mar hasta el final de la calle de la Marina se llame Platja del Somorrostro. Para que así, su historia irrenunciable tenga una presencia tan verdadera –al menos en la piedra, en el mármol– como lo fue la existencia de su carne.

Es un trabajo, el de hacer justicia al Somorrostro –y a otros barrios de chabolas que en mi ciudad dieron cobijo a los inmigrantes, dada la precariedad de la vivienda–, que debemos a la Comissió Ciutadana per a la Memòria dels Barris de Barraques de Barcelona, formada por gente empeñada en que no desaparezcan ni el recuerdo ni la gratitud debida. Hubo muchos hacinamientos humanos en lugares que hoy pertenecen a la ciudadanía. Al menos, una placa o un monumento que nos hable de quienes tejieron esa parte de la urbe con su sacrificio y su sufrimiento. Formaban parte del grupo al que Francesc Candel denominaba *los otros catalanes*. Contribuyeron a la grandeza de mi ciudad, posiblemente echándole más valor que los patricios que se atribuyen todo el mérito. Que no haya olvido, pues.

Y que nos devuelvan, a quienes sabemos qué fue aquello, el derecho a leer con orgullo la palabra. Somorrostro. Somos Rostros, estamos entre vosotros. ●

www.marujaatorres.com

Ilustración de José Luis Ágreda

Barcelona

Una imatge històrica del Somorrostro, on avui hi ha la Barceloneta ■ TV3

Barraques contra l'oblit

RECORD • Una campanya ciutadana vol recordar els antics assentaments de barraques de la ciutat **REpte** • Es vol que una platja es bategi amb el nom de 'Somorrostro'

F. Espiga
BARCELONA

Barcelona és una ciutat que, massa sovint, traça una ratlla imaginària en el 1992. Una mena d'amnèsia selectiva impedeix aprofundir en el record del període previ a la celebració dels Jocs Olímpics, aquell en què la capital catalana era, també, una urbs grisa i desencaixada. A la dècada dels seixanta, per exemple, més de cent mil persones vivien en assentaments de barraques en diversos punts de la ciutat. Des de fa temps, diverses entitats promouen una campanya cívica per rescatar de l'oblit aquest fenomen que va tenir una penetració especialment profunda en punts com ara el Somorrostro, Can Valero, el Camp de la Bota o la Perona. En un període en què es parla, i molt, de memòria històrica, 75 col·lectius veïnals i 750 personalitats de diversos àmbits han subscrit un document en què demanen a l'Ajuntament que apliqui aquesta recepta. No es tracta de reivindicar res. Però sí de recordar-ho. Dimarts una representació d'aquesta campanya es reunirà amb l'alcalde, Jordi Hereu, per exposar-li les seves demandes. La iniciativa va néixer arran de l'emissió d'un reportatge de TV3 sobre el barraquisme a Barcelona.

Un dels testimonis que hi apareixien, Julia Aceituno, criticava que actualment no hi ha cap cartell, placa o element similar que rememori el barri del Somorrostro on ella havia viscut. Unes paraules que van despertar consciències i que van activar el naixement d'una campanya que té ben definits quins són els seus objectius. El primer és que es col·loquin senyals identificatius de gran format al mateix Somorrostro, Montjuïc, el turó de la Rovira i la Perona que expliquin que en aquells indrets hi havia els nuclis més importants de barraquisme. El consistori, ara per ara, només accepta posar-hi plaques de 40 centímetres. Alhora, però, els promotors de la campanya volen que vuit indrets més de la ciutat –el Camp de la Bota, rere el cementiri del Poblenou, Can Tunis, el Poble-sec, Tres Pins, Raimon Casellas, Francesc Alegre i la Diagonal– també s'identifiquin adequadament, però en aquest cas amb distintius més petits.

Una de les seves reivindicacions més importants, i que dimarts plantejaran a Hereu, és que el tram de la platja que va de l'hospital del Mar a l'Hotel Arts sigui rebatejat amb el nom de Somorrostro. Un topònim que, segons els responsables de la campanya, està molt arrelat a la zona i que, antigament, ja donava nom a aquest tros del litoral. ■

Memòria històrica. PÀG. 3

CiU i PP salven un monument franquista

Turisme PÀG. 4

Més control dels apartaments il·legals

Drets humans PÀG. 6

Homenatge progressista a Garzón

Públic

www.publico.es

DIMECRES
10 DE NOVEMBRE DEL 2010

Veïns del Somorrostro davant d'una barraca a finals dels anys quaranta. XAVIER VALLORY

Barcelona rescata de l'oblit els nuclis de barraques que durant decennis van ocultar la pobresa de la ciutat

Aquells barris que ningú volia veure

Reportatge

MARIA FAVÀ COMPTA
BARCELONA

La Comissió Ciutadana per a la Memòria dels Barris de Barraques de Barcelona va lliurar ahir a l'alcalde de Barcelona, Jordi Hereu, un extens dossier i una interminable llista d'ad-

hesions que donen suport a una petició ben concreta: que la Ponència del Nomenclàtor, que s'ha de reunir la setmana que ve, acordi donar el nom de Somorrostro al tram de la platja que va de l'Hospital del Mar al carrer Marina. També volen que se senyalitzin els dotze emplaçaments on hi va haver nuclis barraquistes fins a finals del segle passat.

Hereu va acollir les propostes qualificant-les de "justes"

i va assegurar que els donarà impuls i les prioritzarà.

"Barcelona ja ha superat el fenomen del barraquisme i ara ja podem parlar amb tranquil·litat d'aquests barris", va dir l'alcalde, que va assegurar que l'ajuntament té intenció de senyalitzar i recordar els llocs on hi va haver barraques. I va acabar retent homenatge a les persones que hi van viure perquè "són els constructors de la Barcelona actual".

Una comissió demana que la platja porti el nom de Somorrostro

Volen que es col·loquin plaques on hi va haver nuclis barraquistes

No és la primera vegada que es demana la recuperació dels noms dels barris de barraques i tampoc és la primera que l'ajuntament ho promet i després es fa enrere. Ja va passar abans dels Jocs Olímpics, quan l'alcalde Pasqual Maragall tenia la intenció de batejar un tram de la platja recuperada amb el nom de Somorrostro. Diuen que es va trobar amb una forta oposició, i es va al·legar que els veïns i comerci-

ants hi estaven en contra. És segur que els tècnics que tiraven endavant el projecte de la Vila Olímpica s'hi van oposar, però de veïns i comerciants no n'hi havia cap en aquella zona que es va enderrocar del tot. Aleshores, allà "no hi havia paisatge", tal com deia l'arquitecte Oriol Bohigas, un dels directors del pla de la Vila Olímpica. I l'Associació de

→PASSA A LA PÀGINA SEGÜENT

UNA PLATJA PLENA DE BARRAQUES AL COSTAT DE LA BARCELONETA

El Somorrostro s'estenia des de l'Hospital del Mar fins al Bogatell. A la foto, del 1950, s'aprecien els pavellons de l'hospital, els dipòsits i la torre del gas, que encara es conserva, l'Estació de França, el monument a Colom, Santa Maria del Mar i, més enllà, la torre de l'aeri, les Tres Xemeneies, el castell de Montjuïc i el Palau Nacional. X. VALLORY

→ VE DE LA PÀGINA ANTERIOR

Veïns del Poblenou no s'hi hauria oposat mai. El resultat és que les platges van ser batejades amb noms més o menys inventats, tot i que mariners, i es van ignorar els noms populars, com Rere el Cementiri, Pequíu o el Camp de la Bota. I és una paradoxa que hi hagi una platja i una parada de metro que porten el nom de Bogatell, la claveguera a cel obert més prudent de la ciutat.

Ara seria difícil trobar oposició contra el nom de Somorrostro, en part perquè no hi ha gaires barcelonins que l'associïn amb les barraques. I els que ho saben segurament estan d'acord que el nom quedi fixat al nomenclàtor per no acabar de perdre la memòria i retornar el nom a cada cosa.

Del carbó a la misèria

L'origen del nom de Somorrostro és incert. Probablement és un topònim basc relacionat amb el carbó. Des del 1842 hi havia, a prop de la platja, la fàbrica de gas Lebon, que utilitzava carbó com a combustible i potser acumulava el rebuig a la platja, entre la via del tren i el mar. La primera referència que se n'ha trobat és del 1879,

quan es va concedir un permís industrial d'obres. Després hi ha un gran buit documental.

El 1954 hi havia censades 2.400 barraques i en un quilòmetre escàs malvivien unes 15.000 persones entre gitans i païos. Se'n saben coses per les catequistes que hi anaven a fer caritat, i hi ha imatges de les visites pastorals que van fer alguns bisbes. Però abans d'aquesta data, Isidre Nonell ja hi havia anat a pintar gitanes. Després seria Rovira Beleta, que va filmar *Los Tarantos*. I al Somorrostro va néixer la *bailaora* Carmen Amaya, que no va amagar mai els seus orígens. Al contrari.

Com Julia Aceituno, que tampoc s'ha avergonyit mai d'haver viscut al Somorrostro. En el reportatge *Barraques. Ciutat oblidada* que va emetre 30 minuts, va reivindicar la memòria del Somorrostro. "Va ser una demanda sense rancúnia, però amb necessitat de justícia i de visibilitat cap als milers de persones que van haver de passar molts anys en barraques", expliquen els autors del reportatge, Alonso Carnicer i Sara Grimal, que impulsen la recuperació de la memòria dels barris de barraques. *

Dotze plaques per recordar dotze barris

Hereu, amb la comissió.

La Comissió Ciutadana per a la Memòria dels Barris de Barraques demana que se senyalitzin un mínim de dotze nuclis de barraques i que s'hi posin plaques. Quatre d'elles serien grans: Somorrostro, Montjuïc (el conjunt més gran), Turó de la Rovira (nucli del Carmel i els turons) i la Perona (grans nuclis enmig de zones urbanes). Vuit plaques més petites senyalitzarien llocs on hi havia nuclis significatius: Camp de la Bota i Rere el Cementiri (Poblenou); Can Tunis, Poble-sec i Tres Pins (Montjuïc); Raimon Casellas i Francesc Alegre (Carmel), i Diagonal-Santa Gemma.

Retornar el nom a cada cosa

Memòria

MARIA FAVÀ COMPTA

Per als veïns del Poblenou de mitjan segle passat, la gent que vivia al Somorrostro, entre el Bogatell i el mar, no eren ni més bons ni més dolents ni més pobres que els que vivien a les casetes del darrere del cementiri, a les barraques del Camp de la Bota o a Pequíu. El Poblenou, un barri aleshores més humil, estava envoltat d'un cinturó de misèria i molt sovint, des de la ciutat gran, confonien bou per bèstia grossa. "Mira, aquestes nenes, per ser del Poblenou, trobo que van bastant arreglades", comentava una dona a Arenys de Mar un dia d'hivern del 1961 quan les alumnes de les monges franciscanes del Poblenou van anar a commemorar el centenari de la fundadora de l'orde.

Els nens del Somorrostro, que portaven el cap rapat com tants altres aquells anys, no feien ni la por ni la llàstima que

inspiraven els nens que vivien a la *Prote* (la Protecció de Menores) del carrer Wad Ras i que anaven a fer d'escolanets a la parròquia de Sant Francesc d'Assís. Les nenes del Poblenou sempre passaven corrent per davant de la *Prote*. Els del Somorrostro vivien en barraques, però tenien pares.

Sovint se sentia explicar que el temporal s'havia endut les barraques i que havia mort gent. Els aiguats del 1962 també van fer molt mal al Poblenou: un nen va morir ofegat en caure per una claveguera que havia perdut la tapa per la força de l'aigua.

D'amagat dels pares, els nens i nenes del Poblenou arribaven a la platja del Somorrostro des del pont del Bogatell. El Bogatell era fastigós. El Somorrostro, no. Per als barcelonins d'ara el Bogatell és només una parada de la línia 4 del metro, però aleshores era el col·lector a cel obert més gran i més repugnant de la ciutat. La ferum se sentia d'una hora lluny.

L'últim cop que vaig anar al Somorrostro va ser per acompanyar-hi Ovidi Montllor, que acabava d'aterrar a Barcelona després de fer la mili. Volia anar a veure els escenaris de la pel·lícula *Los Tarantos* i el lloc on va néixer la *bailaora* Carmen Amaya. Però quan vam ser sota el pont del Bogatell ja va quedar corprès. D'aquella última excursió conservo unes fotos que vaig fer amb una vella Kodak. Eren els últims mesos del Somorrostro abans que s'enderroqués per evitar que Franco el pogués ensumar, ni que fos de lluny, quan va venir a inaugurar la Setmana Naval del 1966.

Els records no s'han perdut, però es fa estrany haver perdut els noms. I a la llarga, perdent els noms es perden els records. I com que el llenguatge diuen que conforma el pensament, potser fins i tot canviarem la història. No s'entén que al nomenclàtor hagi quedat el nom del fastigós Bogatell i no del barri que hi havia a tocar. *

El Somorrostro recupera su nombre

El Ayuntamiento de Barcelona señalará los principales espacios de barracas

C. SERRA, **Barcelona**

“¿Que cómo era la vida allí? Mala, muy mala. Mucha miseria. Los peores años de mi vida, sin duda”. Julia Aceituno, una risueña mujer de 72 años, provocó un pequeño terremoto cuando en el magnífico reportaje *Barraques. La ciutat oblidada*, de Alonso Carnicer y Sara Grimal, lamentaba que no hubiera ni mención del nombre de Somorrostro, el barrio de barracas en el que vivió su adolescencia. Su petición, espontánea, provocó una reacción en cadena y ayer allí estaba ella, junto al alcalde de Barcelona, Jordi Hereu, escuchando como este afirmaba que será un mero trámite que el trozo de playa que va desde el hospital del Mar hasta el final de la calle de la Marina se llame de nuevo así, Somorrostro, como había sido siempre.

Falta que el cambio pase todavía por la comisión del nomenclátor del 17 de noviembre, pero según Hereu puede darse prácticamente por seguro. Un poco más laboriosa, aunque también segura, será la instalación de las placas conmemorativas en aquella playa y en otros antiguos enclaves de barracas de la ciudad. “No es un ejercicio de nostalgia, sino el reconocimiento de una parte de nuestra historia”, señaló Hereu, quien recordó que la recuperación de la memoria del barriquismo la inició una exposición organizada en del Museo de His-

Imagen de la playa del Somorrostro hacia 1950. / ARCHIVO HISTÓRICO DEL POBLENOU

toria de la Ciudad. “Tenemos que mirar atrás con orgullo porque hubo miles de personas viviendo en estos barrios y gracias a la lucha de esta gente se pudo superar esta etapa y mejorar la ciudad”.

Gente como la misma Julia, que desembarcó en la miseria del Somorrostro a los 14 años. “Llegué en 1952, el mismo día que abría el Congreso Eucarístico”, explica. “Mis dos hermanos mayores tenían trabajo y se compra-

ron una casa. Cuando llegamos vimos que era una barraquita de tres metros cuadrados por la que habían pagado 25 duros de la época. Allí vivíamos siete personas, sin luz, ni agua, ni alcantarillas”. En 1958 les echaron y estuvieron dos años viviendo en el interior del estadio olímpico —“nos hacíamos pequeños departamentos en las gradas con ropa y colchones”, recuerda— hasta que a principios de 1960 les dieron un piso de pro-

tección oficial de 30 metros cuadrados que resultó que tenía aluminosis. Allí vivió hasta que en 2006 se mudó al piso nuevo de 96 metros cuadrados que tiene ahora.

La comisión ciudadana para la recuperación de la memoria de los barrios de barracas, impulsada por los dos periodistas de TV-3 que realizaron el reportaje, ha contado con el apoyo de más de 70 entidades y 800 personas, entre profesionales y antiguos vecinos. “Habría más, pero a algunos aún les da vergüenza”, comentaba Maravillas González, que vivió en el Turó de la Rovira “una infancia malísima, realmente miserable”.

Tal como proponía la comisión, el alcalde les aseguró ayer que tras los estudios necesarios se situarán cuatro grandes placas conmemorativas en los antiguos barrios de barracas del Somorrostro, Montjuïc, el Turó de la Rovira y la Perona, además de otras ocho, más pequeñas, para señalar otros núcleos como el Camp de la Bota, Rere el Cementiri del Poblenou, Can Tunis, Poble Sec, Tres Pins, Raimon Casellas, Francesc Alegre y Diagonal-Santa Gemma.

CATALUÑA

Somorrostro, la dignidad del nombre

Quien pierde los orígenes pierde identidad, dice Raimon en una de las mejores canciones que se han escrito en catalán. Lacan escribe que para existir y ser reconocido por los otros hay que tener un nombre propio, específico, sea una persona o un lugar. Cuando se borran las palabras, se niega aquello que significaban. Es lamentable el afán que hubo en el pasado de borrar el nombre de Somorrostro del nomenclátor municipal y que más tarde, cuando, después de los Juegos Olímpicos, la playa y el nombre se habían recuperado, el Ayuntamiento democrático no se atreviera a mantener el nombre histórico. Todo ello forma parte de una política —inconsciente o deliberada, da lo mismo— de borrar el pasado de ciudad industrial y trabajadora, de barracas y de inmigrantes, antes del resto de España y ahora de todo el mundo. El patrimonio histórico y cultural se ha reservado hasta hace muy poco tiempo a los palacios y a las iglesias, a políticos y militares, pero no a las fábricas y a las viviendas obreras, ni a las luchas sociales.

**JORDI
BORJA**

Ni tenían la culpa de vivir en una barraca ni era una vergüenza. La vergüenza la deben tener las autoridades de la época

Vivo justo enfrente de la playa del Somorrostro, salgo de casa y tres minutos después piso la arena, entre el hospital del Mar y el Port Olímpic. El nombre del Somorrostro no solo me recuerda la miseria y la injusticia de la Barcelona de mi infancia y juventud, sino también el ansia de vivir, el

combate cotidiano de la gente que allí vivía, que en las condiciones más adversas luchó para sobrevivir con dignidad y contribuyó a su manera a hacer la ciudad actual. Nos referimos a una población numerosa, unos 200.000 barraquistas, entre las décadas de 1950 y 1960. La cifra estable era aproximadamente de 100.000, que aumentaban y se renovaban regularmente. La gran mayoría, gente trabajadora, ni marginal ni delincuente, mal pagada y en permanente precariedad.

Cuando iniciaba mis estudios universitarios, ahora hace 50 años, frecuenté las barracas del Somorrostro y del Bogatell, muy cerca las unas de las otras. Había conocido las de la Perona (cerca del pont del Treball), de Can Vale-ro (en Montjuïc), del Guinardó (sobre el hospital de Sant Pau) y de Les Corts (camino del antiguo campo del Barça), e incluso las cuevas de Collblanc y el Carmel. En el Bogatell y el Somorrostro la impresión era más dura, cerca de un mar que amenazaba unas barracas que a duras penas se aguantaban, una playa sucia (la

de *La resaca*, una de las primeras novelas de Juan Goytisolo), sin agua ni electricidad, colchones y mantas directamente sobre la arena, ni alcantarillado ni alumbrado. Llegar allí siguiendo el colector a cielo abierto del Bogatell y saltando sobre las diversas vías del tren era pasar al otro lado del espejo.

Pero cuando te encontrabas al atardecer con los *otros ciudadanos*, te recibían amablemente y te ofrecían un café; los mayores venían de trabajar, a menudo en la construcción o en el servicio doméstico; los niños iban a la escuela, y los gitanos acumulaban todo lo que se podía vender. Las barracas estaban relativamente limpias y ordenadas pese a la suciedad del entorno. Y a un inexperto estudiante de Derecho le preguntaban qué podían hacer para que no los expulsaran de la barraca o para que admitieran a sus hijos en la escuela, o soñaban que algún día podrían acceder a un piso.

El nombre de Somorrostro es muy anterior a las barracas, viene del siglo XIX. Es el barrio de don-

de salió Carmen Amaya, recuerden la gran película de Rovira Beleta *Los Tarantos*, y miles de héroes anónimos que luchaban por vivir y progresar. No se merecen ni el olvido ni ser menospreciados, ni tenían la culpa de vivir en una barraca ni era una vergüenza. La vergüenza, en cualquier caso, la deben tener las autoridades de la época, los ricos que se aprovechaban, les pagaban una miseria y los trataban mal, y todos aquellos que miraban a otro lado para no verlo. La vergüenza la deben tener quienes ahora quieren que se olvide que allí vivieron muchos miles de ciudadanos a quienes se les negaban los derechos más fundamentales y que pese a todo conquistaron la ciudadanía.

Se ha constituido una comisión que promueve la recuperación de los nombres y la señalización de los lugares donde estaban los barrios de barracas. Para combatir la injusticia del presente, para no repetir las del pasado, hay que recordar cuando la ciudad con nombre no era capaz de mirar a “donde la ciudad cambia su nombre”, como decía Paco Candel.

CIUDADANOS

OTRAS MEDIDAS

Sin matrícula, sin carnet y sin casco

En los planes de la DGT para poner al día el código de circulación no figuran tres aspectos: la matriculación, la obligación de tener un permiso o licencia de conducción y la de llevar casco. La directora del Observatorio de Seguridad de este organismo de Interior, Anna Ferrer, descartó ayer estas tres medidas, que tampoco creen necesarias ni el Ayuntamiento de Barcelona ni la Generalitat. "Sólo planteamos incorporar nuevos artículos o modificar otros relacionados con la convivencia", insistió Ferrer. Sobre las matrículas, el secretario técnico de la Red de Ciudades por la Bicicleta, Xavier Corominas, recordó que "los países más avanzados, en los que este medio de transporte concentra el 30% o el 40% de los desplazamientos, no las tienen". Otro argumento que habitualmente esgrimen las entidades de ciclistas en contra de esta medida es que en caso de que se requiera una identificación ya existe el carnet de identidad. Otro es lo complejo que sería fijar su alcance; por ejemplo, si las bicis de niños o las que se usan ocasionalmente deberían tener placa. En cuanto a la necesidad de pasar una prueba de conocimientos para circular en bici, Corominas recordó que "tampoco hay un carnet de peatones". Esta equiparación entre viandantes y ciclistas es un aspecto que otras entidades -principalmente las de peatones- consideran inapropiada. Por último, el uso del casco, obligatorio para los ciclistas en carretera, no se ve necesario en ciudades, aunque se estudiará que los niños deban llevarlo.

VIDAL VENTOSA / ARCHIVO

En la playa. El Somorrostro, el Pekín y el Camp de la Bota formaban un continuo urbano de edificaciones precarias que se extendía de la Barceloneta hasta el Besòs

Un grupo de ciudadanos pide a Hereu que Barcelona no olvide sus barrios de barracas ya desaparecidos

El Somorrostro reivindica su memoria

JAUME V. AROCA
Barcelona

En el documental *Barracas, la ciutat olvidada*, hay un plano en el que Julia Aceituno y su hermano miran hacia la playa en la Barceloneta. Entonces ella dice: "No quieren recordar que aquí estuvo el Somorrostro. Pues estuvo. Y estuvo muchos años, de sufrimiento".

Pese al largo metraje de esta película de Alonso Carnicer y Sara Grimal, aquella escena no pasa inadvertida para el espectador. Se queda ahí. Como una idea. Hasta el punto de que, un año después de que TV3 emitiera su versión televisiva y tras su presentación en diversas salas de Barcelona, las palabras de la señora Julia se han convertido en una causa ciudadana que

ayer llegó hasta el despacho del alcalde Hereu.

Con el apoyo de unas ochocientas personas, entre las que figuran historiadores, urbanistas y periodistas, amén de 77 organizaciones, una comisión ciudadana -integrada también por personas que vivieron en las barracas- presentaron ayer al alcalde una petición para que no se olviden los lugares donde se asentaron aquellos barrios: el Somorrostro, Montjuïc; Camp de la Bota y la Perona y otros ocho lugares donde hubo pequeños núcleos. La iniciativa pretende también que se cambie el nombre de una parte de la playa de la Barceloneta -entre hospital del Mar y Marina- por el de playa del Somorrostro, una propuesta que estudiará el día 17 la comisión del nomenclátor.

El alcalde hizo suyas las peticiones. "Es hora -dijo- de que

Barcelona homenajee a aquella gente que ayudó a hacer esta ciudad".

La Barcelona turística ignora que los barrios de barracas acompañaron permanentemente su historia. De hecho, puede decirse que ha sido ahora, tras

La comisión del nomenclátor debatirá dar el nombre de Somorrostro a una parte de la playa

el derribo de la Perona, el último de estos grandes asentamientos, poco antes de los Juegos Olímpicos, cuando la capital catalana se ha liberado de los grandes barrios de barracas. Ni la dictadura de Primo de

¿Y el pabellón de las Misiones de Montjuïc?

Una historia más olvidada todavía que los antiguos barrios de barracas es que, desde 1948, primero el Ayuntamiento de Barcelona y, a partir de 1952, el Gobierno Civil, detenían y expulsaban de Barcelona a los recién llegados que vivían en barracas o pretendían alojarse en ellas. Se les detenía y se les llevaba al pabellón de las Misiones de Montjuïc donde están los jardines de Joan Maragall. No sería mala idea incluir este enclave en la lista de lugares que el Ayuntamiento debería señalar.

Rivera, ni la República consiguieron resolver este problema. Tampoco lo hizo el franquismo, al menos hasta bien entrados los años sesenta, cuando el barraquismo alcanzó un volumen difícil de imaginar ahora. Había barracas en todas partes.

En los años cincuenta, un censo elaborado por el propio municipio llegó a contabilizar 387 núcleos dispersos aquí y allá. Los había en les Glòries; en Sagrada Família e incluso en la avenida Diagonal a la altura de la ronda del Mig, la gente vivía en cuevas. Resulta difícil imaginarlo ahora pero casi todas las obras que se realizaban en la ciudad en aquellos años topaban con las barracas. Así ocurrió cuando se celebró el Congreso Eucarístico en 1952 -cuyo altar se alzó en plena Diagonal- pero también para la ampliación del metro transversal, cuatro años antes.

La epopeya de los habitantes de aquellos barrios se prolongó durante años. Buena parte de sus pobladores fueron luego desplazados a viviendas públicas, repartidos por toda el área metropolitana, desde Camps Blancs de Sant Boi hasta Pomar de Badalona. Aquel parque de viviendas al que fueron a parar era de una calidad ínfima y no había escuelas ni servicios. En aquellas condiciones creció y se fortaleció toda una generación del movimiento vecinal.●

DEL 11 AL 27 DE NOVIEMBRE, 21H

Sabores de Otoño

La gastronomía de otoño en un buffet amenizado con música en vivo

ESPECIAL JUEVES: 30€
Precios con IVA, bebidas y cafés

CASINO
BARCELONA
GRUP PERALADA

VIERNES Y SÁBADOS: 38€
Precios con IVA, bebidas y cafés

INFORMACIÓN: 93 225 78 78 - PORT OLÍMPIC - Marina, 19-21 - Barcelona - www.casino-barcelona.com
Imprescindible DNI, Permiso de Conducir o Pasaporte. Sólo Pasaporte para los ciudadanos no pertenecientes a la Unión Europea. Sólo mayores de 18 años.

BARCELONA

El nom 'Somorrostro' podria tornar al litoral

Clara Ribas
BARCELONA

La ponència del nomenclàtor de l'Ajuntament de Barcelona estudiarà la possibilitat d'anomenar Somorrostro un tram del litoral barceloní, concretament la part on es van si-

tuar milers de barraques als anys setanta. Així ho va anunciar ahir l'alcalde de Barcelona, Jordi Hereu, després de reunir-se amb els membres de la comissió ciutadana per a la memòria dels barris de barraques. Aquesta comissió la formen membres de diver-

sos antics barris de barraques de la ciutat com ara Somorrostro, Montjuïc, el Carmel i la Perona. Els veïns van insistir també a Hereu que s'instal·li un tipus de senyalització prou visible en aquestes zones, i també en d'altres com ara Can Tunis i el Poblenou,

Jordi Hereu, al centre, amb els membres de la comissió ciutadana, ahir a l'ajuntament ■ JOSEP LOSADA

per recordar el fenomen del barraquisme.

Orgull sense vergonya

Segons Jordi Hereu, la senyalització demostrarà com la ciutat recorda aquells anys i el tipus de vida d'aleshores: "No mirem enrere ni amb nostàlgia ni amb vergonya perquè la ciutat ha superat aquesta etapa i ho pot dir amb orgull, mentre que altres grans ciutats de fora i de dins l'Estat no ho poden dir". ■

L'agitació financera internacional

Divises en guerra

La polèmica sobre la paritat de les monedes ens pot portar a un rebrot del proteccionisme

ANTONI
Serra Ramoneda

Es que deuen haver estat més atrafegats amb la reunió del denominat G-20 a Seül són els polítics coreans. Ja és tradicional. Quan els grans i poderosos d'aquest món es reuneixen atrauen, com atrau un pastís als nens, tots els que estan en desacord amb l'actual sistema econòmic i la distribució mundial de la riquesa que comporta. De vegades les seves protestes excedeixen dels límits que permet l'ordre públic, per la qual cosa els guardians de la seguretat solen utilitzar mètodes contundents per dispersar les seves manifestacions i posar sordina a les seves exclamacions. La policia sud-coreana és molt expeditiva i els mitjans de comunicació han recollit algunes imatges de xocs no precisament versallescos entre ella i els denominats alternatius.

Són tres els problemes que preocupen, i han pretès resoldre en una reunió de dos dies, els 20 grans d'aquest món. M'aturaré en el primer, el de la denominada guerra de divises, que, si no es calma, ens pot portar a un rebrot proteccionista i a un descens en els intercanvis internacionals, amb les conseqüències negatives ben conegudes en l'activitat econòmica.

DES DE FA temps s'acusa la Xina de mantenir artificialment baixa la cotització de la seva moneda, el iuan o ren min bi, davant del dòlar, cosa que afavoreix les seves exportacions i explica el fort superàvit de la seva balança comercial. Experts estimen que la sobrevaluació s'acosta ni més ni menys que al 20%. Al no tenir cap efecte les pressions dels Estats Units sobre Pequín, el Congrés nord-americà preveu la possibilitat

PERICO PASTOR

d'imposar un fort aranzel a l'entrada de productes d'origen xinès al país. El risc d'aquesta mesura és un augment de l'IPC nord-americà, tenint en compte la dependència que moltes empreses ianquis tenen de subministradors xinesos. La divulgació de les xifres del mes d'octubre, que mostren un creixement del 23% de les exportacions del país asiàtic respecte del mateix mes de l'any anterior, no haurà fet altra cosa que afegir llenya al foc.

Hi ha un nou front obert. Els denominats països emergents, encapçalats pel Brasil i Turquia, consideren lesiva per als seus interessos la política nord-americana que frena tota pujada del dòlar respecte de les seves respectives monedes i justifica, segons la seva opinió, l'erecció de barreres protectores, aquesta vegada a l'entrada de capitals a curt termini atrets per les bones perspectives de les seves economies i els elevats tipus d'interès que poden aconseguir en comparació amb els que hi ha als seus països d'origen. Recentment, la decisió de la Reserva Federal nord-

americana d'injectar 600.000 milions de dòlars a l'economia per afavorir la seva activitat i, simultàniament, mantenir en mínims els tipus d'interès ha exacerbat les protestes i el to de les veus que exigeixen contra-mesures més vigoroses.

Davant d'aquest preocupant panorama es van sentir algunes propostes. La que va aconseguir tenir més

Els països emergents troben lesiu per als seus interessos que els EUA frenin les pujades del dòlar

decibels abans de Seül va ser l'avançada per **Timothy Geithner**, el secretari del Tresor nord-americà, la influència del qual no es necessari glossar. Consistiria a imposar un límit màxim al saldo, positiu o negatiu, de la balança exterior per compte corrent de qualsevol país. En concret seria el 4% del seu PIB. Qui arribés a aquest límit estaria obligat a reabsorbir el su-

peràvit o el dèficit. En el primer cas -saldo positiu- hauria de prendre mesures per estimular el consum interior i d'aquesta manera reduir les exportacions. I viceversa. Si fos negatiu, seria l'estalvi el que s'hauria d'estimular per limitar el consum interior i d'aquesta manera donar impuls a les exportacions.

LA PROPOSTA es va col·locar al damunt de la taula al voltant de la qual es van asseure els 20 països reunits a Seül. La primera crítica que es va sentir a aquesta proposta feia referència a l'import del límit. Agafem el cas de França. El 4% del seu PIB és de 80.000 milions d'euros. El seu actual dèficit per compte corrent és de 50.000 milions d'euros i ja s'estén la preocupació entre els responsables polítics del país veí, que el consideren insuportable. Caldria rebaixar substancialment el límit. Però, com sempre, la dificultat de la mesura resideix en el disseny del mecanisme que hauria de denunciar les transgressions de la norma i penalitzar els que no actuessin diligentment per corregir les desviacions. És un problema de governament que, com sabem, afecta tot l'ordre econòmic, i polític, mundial. De totes maneres, era dubtós que la proposta, retocat o no el límit, prosperés. Més aviat, la seva aplicació serà tan descafeïnada que continuarem amb l'espasa de Dàmocles del rebrot proteccionista sobre els nostres caps.

L'únic segur és que els agents de l'ordre sud-coreans deuen estar molt contents d'haver pogut retornar al seu horari habitual de treball després d'uns dies carregats d'hores extraordinàries. Deuen haver sospirat satisfets al veure com embarcaven als seus avions privats o per les portes de vips els poderosos, i els alternatius, a les llaunes de sardines que solen ser les aeronaus de les línies *low cost*. I Seül deu haver recuperat la normalitat. ≡

Catedràtic d'Economia de l'Empresa.

La roda

RAMON
Folch

¿A Barcelona hi havia barraques?

Ent banyant-se a la Barceloneta o passejant per Montjuïc, imatges habituals. Platges i parcs de la nova Barcelona que semblen ser-hi des de sempre. I no. Resulta que, mig segle enrere, el litoral de Barcelona era un enfilall de barraques. També n'hi havia a la muntanya de Montjuïc (més de 50.000 persones van arribar a amuntegar-s'hi, fins i tot dins de l'estadi). I a tocar de la futura estació de la Sagrera, i al turó de la Rovira, i al capdamunt de la Diagonal...

Somorrostro, la Perona o el Camp de la Bota són topònims en curs d'extinció. Però milers de barcelonins van viure en aquests barris. **Carmen Amaya** va néixer l'any 1913 a la platja del Somorrostro, una barriada de barraques liquidades d'un dia per l'altre l'any 1966, amb motiu d'una visita de **Franco** a Barcelona: les vergonyes s'havien de tapar. Segons un cens del 1954, hi vivien 15.000 persones, que van ser reubicades com es va poder. **Isidre Nonell** hi havia pintat les se-

Molta gent jove descobreix sorpresa que Barcelona ha tingut faveles com São Paulo

ves gitanes postimpressionistes a principi de segle XX i **Rovira Beleta** hi havia rodat *Los Tarantos* l'any 1962.

Molta gent jove descobreix amb sorpresa que a Barcelona hi hagués hagut faveles com a São Paulo. Doncs n'hi havia. No hauríem de permetre que se'n perdés la memòria, perquè expliquen moltes coses sobre l'actual ciutat i sobre les dificultats que ha hagut de vèncer. Als anys cinquanta, Barcelona era una ciutat secundària i derrotada que, a sobre, havia d'acollir, de qualsevol manera, milers de persones encara més derrotades i pobres.

Regomir vol dir Rec del comte Miró (el rec Comtal); hi ha un carrer que perpetua aquesta denominació medieval. Cap topònim ens recorda, per contra, els desapareguts Jardins del General, on passejaven els barcelonins del segle XIX. És una llàstima. Oblidarem també el Bogatell, el Somorrostro, la Perona o el Camp de la Bota? Si ho fèssim, demà ens costarà d'entendre'ns a nosaltres mateixos. La Comissió per a la Memòria dels Barris de Barraques de Barcelona lluita per evitar-ho i se n'està sortint. «Qui perd els orígens, perd identitat», cantava **Raimon**. Amb raó. ≡

Reality show

Leonard
Beard

BARCELONA

La platja més turística es dirà Somorrostro, en record del barri de barraques

■ La ponència del nomenclàtor va aprovar ahir l'assignació ■ És un primer gest per retre homenatge als barris de barraques que hi va haver a la ciutat

Clara Ribas
BARCELONA

La ponència del nomenclàtor va aprovar ahir l'assignació del nom *Somorrostro* al tram de platja de Barcelona que va des de l'hospital del Mar fins al carrer de la Marina. Segons fonts municipals, amb aquesta assignació l'Ajuntament vol recordar l'antic barri de barraques que hi havia a la zona. La decisió de la ponència, reunida en sessió ordinària, és l'inici d'un seguit d'accions destinades a retre homenatge als antics barris de barraques que hi havia a la ciutat. L'assignació del nom *Somorrostro* es va aprovar arran d'una proposta de la comissió ciutadana que treballa per fer recordar els antics barris de barraques i les persones que hi van viure. Per l'alcalde de Barcelona, Jordi Hereu, "amb aquest gest Barcelona vol retre homenatge a totes les persones que van treballar durament entre els anys quaranta i cinquanta per ajudar a construir la Barcelona actual".

La ponència del nomenclàtor està formada per representants del món de l'arquitectura, l'urbanisme i la història de la ciutat. La

El tram de platja que des d'ara portarà el nom de Somorrostro ■ JUANMA RAMOS

La xifra

1.600

famílies hi van arribar a viure en condicions precàries, sense aigua ni llum ni cap mena de serveis.

decisió de la ponència l'haurà de ratificar posteriorment el consell plenari de Ciutat Vella.

Les barraques del Somorrostro van aparèixer a finals del segle XIX a la platja entre la Barceloneta

La data

1970

Van desaparèixer les barraques, ja que els veïns van anar marxant a pisos de l'Obra Sindical del Hogar.

i l'hospital d'infecciosos, actual hospital del Mar, i la desapareguda fàbrica de gas Lebon. El barri va desaparèixer el 1970 amb el trasllat dels habitants a habitatges de l'Obra Sindical del Hogar. ■

Una senyalització específica

La comissió ciutadana demana senyalitzar altres antics barris de barraques, com ara els que hi va haver a Montjuïc, la Perona i el turó de la Rovira, i un altre tipus de senyalització per a vuit zones més on també hi havia altres nuclis de barraques significatius, com ara el camp de la Bota, Can Tunis i Tres Pins, Raimon Casellas i Francesc Alegre i també Diagonal-Santa Gemma.

Barcelona Somorrostro

Barcelona recordarà els seus barris de barraques. La ponència municipal del Nomenclàtor ha acordat dedicar el nom de Somorrostro a la platja que va de l'hospital del Mar fins al Port Olímpic. És molt important que una ciutat recordi el seu passat, per lamentable que fos. Barcelona recorda el Somorrostro i cal felicitar la ciutat per una iniciativa que no ha aconseguit fora de Catalunya tot el ressò que seria d'esperar, probablement perquè el que per Barcelona és un trist passat, però passat al cap i a la fi, en altres ciutats de l'Estat espanyol el fenomen del barraquisme és a hores d'ara una preocupant realitat. A més, és molt important aquesta decisió de l'Ajuntament de Barcelona que vol homenatjar els habitants de les barraques, que van viure en condicions molt dures al front marítim i altres indrets de la ciutat fa mig segle. Primer, perquè la iniciativa té el suport de 77 entitats socials i culturals, i més de 800 persones de diversos àmbits professionals. Segon, perquè en un debat tan actual com el de la immigració és bo fer memòria i recordar com eren tractats en aquella època centenars de milers de persones de molts llocs d'Espanya que arribaven a Catalunya amb la misèria com a maleta, sense cap contracte de feina, ni habitatge que els aixoplugués. Quan ara s'exigeix determinades coses als nous immigrants és bo mirar enrere un moment. I felicitar-nos que el nou fenomen migratori no hagi comportat un nou Somorrostro.

Societat

MEMÒRIA » L'ajuntament aprova el canvi de nom

El nom de Somorrostro torna a la platja de la Barceloneta

JORDI SUBIRANA
BARCELONA

El tram de la platja de la Barceloneta comprès entre l'Hospital del Mar i el carrer Marina s'anomenarà platja del Somorrostro. L'Ajuntament de Barcelona va aprovar ahir el

canvi de nom en record del barri de barraques que hi va haver en aquest lloc. Cal recordar que, quan Pasqual Maragall era alcalde, es va intentar fer el mateix, però finalment es va deixar córrer. Als anys cinquanta al Somorrostro hi

havia unes 2.400 barraques on vivien 15.000 persones.

L'alcalde Jordi Hereu va dir que amb aquest gest la ciutat vol retre un homenatge "a totes aquelles persones que, durant els quaranta i cinquanta, van treballar durament per ajudar

a construir la Barcelona actual", mentre que Julia Aceituna, antiga veïna del Somorrostro, va afegir que amb aquesta denominació "es recupera un espai de la memòria".

Amb aquesta mesura, l'ajuntament posa en marxa una sèrie d'accions per recordar els barris de barraques, que no van desaparèixer fins a finals del segle passat, arran d'una proposta de la Comissió Ciutadana que té el suport de 77 entitats i de 800 persones de diferents àmbits. *

El Somorrostro als cinquanta. S. PALAU/ARX. HIST. POBLENOU

ÈXIT D'UNA REIVINDICACIÓ VEÏNAL

Barcelona aprova tornar el seu nom al Somorrostro

► La platja entre l'Hospital del Mar i Marina evocarà el barri de barraques

HELENA LÓPEZ
BARCELONA

El desig de Julia Aceituno, lluitadora que va resistir al dur Somorrostro fins que el mar es va emportar la seva barraca, i la cara més tendra de la mobilització ciutadana per la recuperació de la memòria històrica dels barris de barraques de Barcelona, està cada dia més a prop de complir-se. La Ponència del Nomenclàtor, òrgan que decideix la denominació de tots els carrers, carrerons i places de la ciutat, va aprovar ahir l'assignació del nom de Somorrostro al tram de platja que va des de l'Hospital del Mar fins al carrer de la Marina, lloc on van malviure més de 15.000 persones fins al 1966.

A ulls dels apassionats membres de la comissió ciutadana per a la memòria dels barris de barraques, res-

tituir el nom del Somorrostro és un primer pas important per fer visible aquesta altra Barcelona que ha estat arraconada fins ara.

Una vegada aprovat el canvi per part de la Ponència del Nomenclàtor –de la qual formen part representants municipals, del món de l'arquitectura, l'urbanisme i la història de la ciutat– l'acord haurà de ser ratificat pel plenari del districte

de Ciutat Vella, i s'espera que cap al mes de gener vingent la nova denominació ja sigui efectiva.

NOVES ACCIONS // «Amb aquest gest, Barcelona vol rendir homenatge a totes aquelles persones que van treballar durament als anys 40 i 50 del segle passat per ajudar a construir la Barcelona actual», diu l'alcalde Jordi Hereu, que apunta que aquest és només l'inici d'una sèrie d'accions destinades a rendir homenatges «als barris de barraques i als seus habitants».

A la comissió ciutadana que treballa activament des de fa mesos perquè el somni de la Julia es faci realitat –i de la qual formen part 78 entitats i 805 persones–, idees no n'hi falten. El seu desig és que l'ajuntament senyalitzi tots els punts on hi va haver barris de barraques. El 9 d'aquest mes van mantenir una reunió amb l'alcalde Hereu per entregar-li les elaborades propostes per a aquesta senyalització, trobada de la qual van sortir «molt satisfets» per la molt bona predisposició mostrada pel batlle. ≡

Luz verde para la playa del Somorrostro

BARCELONA ► La ponencia de nomenclátor de Barcelona aprobó ayer recuperar el nombre de Somorrostro para el tramo de playa de la Barceloneta entre el hospital del Mar y la calle Marina, en recuerdo del barrio de barra-cas que existió en esa zona. La decisión, que será ratificada por el pleno de Ciutat Vella, responde a la petición de una comisión ciudadana para recuperar los nombres de barrios de chabolas de la ciudad. / Redacción